

Problematika faksimilií s epoxidovým pojivem na příkladech z Kuksu, Valče a Březové nad Svitavou – pohled technologa

The Issue of Facsimiles with Epoxy Binder:
A Technologist's View on Examples from Kuks,
Valč, and Březová nad Svitavou

Renata Tišlová

Příspěvek nebyl do termínu uzávěrky sborníku dodán.

Faksimile sochařských děl s epoxidovým pojivem reprezentují nedávnou tradici restaurátorských přístupů 2. pol. 20. století, při kterém se poškozená sochařská díla poměrně radikálně nahrazovala umělým kamenem. Zvláště v 80. a 90. letech 20. století obliba těchto náhrad nekriticky kulminovala, díky čemuž máme na našem území stovky kopií hodnotných uměleckých děl, které ve veřejném prostoru zastupují originály.

V tomto příspěvku chceme představit problematiku epoxidových faksimilií na třech odlišných projektech. Tvoří je projekt náhrady Braunových soch sochy Ctností a Neřestí v Kuksu, stejně objemný soubor Braunových soch na zámku Valeč a do třetice menší projekt náhrady sousoší sv. Jana Nepomuckého v Březové nad Svitavou. Ačkoliv je podobný přístup v záchraně originálů v současnosti přežitkem a neakceptovatelnou intervencí, byly uvedené projekty náhrad soch umělým kamenem ve své době poměrně standardním řešením, které je z dnešního pohledu zajímavé z mnoha různých ohledů, neboť přináší řadu poznatků ke vzniku děl, organizaci projektů i použité technologii. Kromě jiného přináší svědectví o dobovém přístupu památkové péče, která nekriticky přijala tento experiment bez hlubších úvah o konsekvencích tohoto řešení.

V současné době víme, že epoxidové faksimile jsou, po více než 30 letech své existence, na hranici své životnosti a při jejich záchraně musíme čelit řadě vážných památkářských, koncepčních, restaurátorských a technologických otázek, které není lehké rychle vyřešit. Tento příspěvek se z celé škály problematiky zaměří na otázky technologické; popíše současný stav faksimilií a hlavní degradační fenomény, které díla nevratně narušily do současného stavu. V druhé části příspěvku se zaměří na možná technologická řešení záchrany těchto děl, z nichž některá můžeme podepřít exaktně na základě nedávno provedeného výzkumu a laboratorních zkoušek, které byly aplikovány při restaurování faksimile Štědrosti v roce 2023.

Facsimiles of sculptural works using epoxy binders represent a recent tradition in restoration approaches that emerged in the second half of the 20th century. During this time, damaged sculptures were often radically replaced with artificial stone. Particularly in the 1980s and 1990s, the popularity of such replacements peaked uncritically, resulting in hundreds of copies of valuable artworks across our country that stand instead of the originals in public spaces.

This article aims to examine the issue of epoxy facsimiles through three distinct projects: the replacement of Braun's sculptures of the Virtues and Vices in Kuks, an approximately similar set of Braun's sculptures located at Valeč Castle, and the smaller project involving the replacement of sculptures from the sculptural group of St. John of Nepomuk in Březová nad Svitavou. While the approach of saving originals has now become considered a relic and an unacceptable intervention, the projects that replaced statues with artificial stone were standard solutions at that time. Today, they provide valuable insights into the creation of the works, project organization, and applied technology. Additionally, they reflect the contemporary attitudes towards monument care, which accepted this experimental approach without sufficient consideration of its long-term consequences.

Currently, we recognize that epoxy facsimiles, after more than 30 years of existence, are nearing the end of their viability. In attempting to preserve them, we encounter numerous significant conservation, conceptual, restoration, and technological challenges that are not easily resolved. This contribution will focus on the technological aspects of these issues, describing the current condition of the facsimiles and the primary degradation phenomena that have irreversibly affected them. The second part of the paper will explore potential technological solutions for preserving these works, some of which are supported by recent research and laboratory tests conducted during the restoration of the facsimile of Generosity in 2023.